

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
і самостійної роботи студентів
спеціальності 291 "Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2021**

УДК 339.7(07.034)

M58

Укладач О. В. Лебідь

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу.

Протокол № 5 від 17.11.2020 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Міжнародні фінанси [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань і самостійної роботи студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. В. Лебідь. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 48 с.

Запропоновано методичні рекомендації до практичних завдань і самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни. Наведено основні питання тем, які вивчають за планом лекцій, умови практичних завдань та методичні рекомендації щодо їх виконання, а також теми для написання есе. За кожною темою подано завдання для самостійного вирішення та подальшого обговорення на практичних заняттях.

Рекомендовано для студентів спеціальності 291 "Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії" закладів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня.

УДК 339.7(07.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2021

Вступ

Швидкість руху фінансових потоків у сучасному світі стрімко наближується до швидкості руху інформації. У зв'язку із цим важливою компетентністю фахівця з міжнародних відносин є не тільки вміння орієнтуватися у світі фінансів, а й уміння використовувати різні фінансові інструменти, своєчасно реагувати на зміни кон'юнктури світових фінансових ринків, коректно інтерпретувати фінансову інформацію. Обізнаність щодо валютних відносин дозволяє застосовувати відповідні заходи для зниження валютних ризиків міжнародного бізнесу. Знайомство з корпоративними фінансами у частині способів, форм та інструментів міжнародних розрахунків дає змогу більш ефективно організувати міжнародні платежі. Уміння читати та аналізувати дані платіжного балансу країни допоможе з'ясувати стан її економіки та надійність міжнародних партнерів – резидентів цієї країни.

Об'єктом навчальної дисципліни "Міжнародні фінанси" є міжнародні фінансові відносини і процеси, що відображають аспекти ухвалення управлінських рішень у зовнішній політиці.

Предметом навчальної дисципліни є система фінансових відносин, які виникають під час його міжнародної діяльності, а також пов'язаних з його комерційними і кредитними операціями, і які є основою проведення міжнародних розрахунків.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у майбутніх бакалаврів знань щодо еволюції глобальних фінансів, перерозподілу фінансових ресурсів у системі світового господарства, функціонування світових фінансових центрів, а також умінь здійснення міжнародних розрахунків, отримання кредитів, використання різних фінансових інструментів та ухвалення обґрунтованих рішень у галузі фінансів.

Основне завдання вивчення навчальної дисципліни "Міжнародні фінанси" полягає у вивченні механізму та інструментарію ухвалення рішень у валютній та кредитній сферах на міжнародному рівні, формуванні системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок щодо функціонування валютних курсів, визначення особливостей функціонування міжнародного валютного, кредитного та фондового ринків.

У ході самостійної роботи студент має стати активним учасником навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння

теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати на себе індивідуальну відповідальність за якість власної освітньої діяльності.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів із нормативними актами з питань регулювання фінансових відносин, міжнародних фінансових організацій, вітчизняною та зарубіжною спеціальною літературою. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Основними видами самостійної роботи, запропонованими студентами, є такі:

1. Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури.
2. Вивчення основних термінів та понять за темами навчальної дисципліни.
3. Підготовка до лабораторних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
4. Контрольна перевірка кожним слухачем особистих знань за питаннями для самостійного поглибленого вивчення та самодіагностики.
5. Підготовка до поточного та підсумкового контролю.
6. Робота над есе, науковою статтею, тезами доповідей.

Самостійну роботу студент над засвоєнням навчального матеріалу з навчальної дисципліни може виконувати в бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також в домашніх умовах.

1. Індивідуальний план роботи студента

Робота студента над практичними завданнями відбувається під час аудиторних занять за планом, що наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Індивідуальний план роботи студента над практичними завданнями

Назви тем	Види та форми завдань	Кількість годин	Планові терміни виконання за тижнями	Форми контролю та звітності
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Фінанси, гроші, світова фінансова система				
<i>Тема 1</i> Сутність фінансів та їхня роль у міжнародних відносинах	Питання для обговорення: 1.1. Сутність фінансів та їхнє місце у міжнародних відносинах. 1.2. Структура фінансів та основні фінансові категорії. 1.3. Функції фінансів та роль у розвитку міжнародного співробітництва	4	1	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей)
<i>Тема 2</i> Гроші та фінансова система	Питання для обговорення: 2.1. Походження і сутність грошей. 2.2. Форми та функції грошей. 2.3. Сутність і структура фінансової системи. Розв'язання задач	4	2	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей)
<i>Тема 3</i> Міжнародні фінанси: поняття та призначення	Питання для обговорення: 3.1. Сутність і роль міжнародних фінансів. 3.2. Міжнародні фінансові потоки. 3.3. Світовий фінансовий ринок. Розв'язання задач	4	3 – 4	Активна участь в аудиторних заняттях. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять

1	2	3	4	5
<i>Тема 4</i> Світова фінансова система	Питання для обговорення: 4.1. Структура та учасники світової фінансової системи. 4.2. Функціонування світової фінансової системи в умовах глобалізації. 4.3. Головні світові фінансові центри. 4.4. Офшорні зони в системі світових фінансових центрів. Розв'язання задач	2	5 – 6	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
Змістовий модуль 2 Світова валютна система і міжнародні фінансові організації				
<i>Тема 5</i> Світова валютна система та принципи її функціонування	Питання для обговорення: 5.1. Еволюція світової валютної системи. 5.2. Сутність валюти, валютних цінностей і валютних операцій. 5.3. Валютний курс, валютні операції та їхні види. Розв'язання задач. Презентація есе та їхнє обговорення	2	7 – 8	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час занять
<i>Тема 6</i> Міжнародні розрахунки як форма міжнародних відносин	Питання для обговорення: 6.1. Сутність і співвідношення понять "міжнародні розрахунки" та "валютні операції". 6.2. Валюто-фінансові умови міжнародних розрахунків. 6.3. Ризики міжнародних розрахунків. Розв'язування задач	4	9	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей)
<i>Тема 7</i> Діяльність міжнародних фінансових організацій	Питання для обговорення: 7.1. Міжнародний валютний фонд. 7.2. Світовий банк та його роль у міжнародних відносинах.	2	10 – 11	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей)

1	2	3	4	5
	7.3. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Презентація есе та їхнє обговорення			
Тема 8 Платіжний баланс країн світу	Питання для обговорення 8.1. Сутність, принципи складання, структура платіжного балансу країни. 8.2. Балансування статей платіжного балансу та концепція його економічної рівноваги. 8.3. Міжнародна інвестиційна позиція країни. Розв'язування задач. Презентація есе та їх обговорення	4	12 – 13	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей)

Практичну роботу студента забезпечено системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни, розміщеними на сайті ХНЕУ ім. С. Кузнеця з персональних навчальних систем. Звернутися до навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни "Міжнародні фінанси", можна за посиланням: <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=5362>. За кожною темою студент може знайти завдання до практичних занять, методичні рекомендації до їхнього виконання, а також інші додаткові матеріали за навчальною дисципліною.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни відбувається за індивідуальним планом, який наведено в табл. 2.

Самостійну роботу студента забезпечено системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни, розташованими на сайті ХНЕУ ім. С. Кузнеця з персональних навчальних систем. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачають можливість самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи студента також рекомендовано відповідну наукову та фахову монографічну та періодичну літературу.

Індивідуальний план самостійної роботи студента

Назви тем	Види та форми СРС	Кількість годин	Планові терміни виконання за тижнями	Форми контролю та звітності
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Фінанси, гроші, світова фінансова система				
1. Підготовка до поточних аудиторних занять				
<i>Тема 1</i> Сутність фінансів та їхня роль у міжнародних відносинах	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів сайту персональних навчальних систем за темою 1. Підготовка до практичного заняття 1. Пошук і огляд літературних джерел на задану проблематику. Написання есе	10	1	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
<i>Тема 2</i> Гроші та фінансова система	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів сайту персональних навчальних систем за темою 2. Підготовка до практичного заняття 2. Пошук і огляд літературних джерел на задану проблематику. Виконання практичних завдань. Написання есе	10	2	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
<i>Тема 3</i> Міжнародні фінанси: поняття та призначення	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів сайту персональних навчальних систем за темою 3. Виконання практичних завдань за темою. Підготовка до практичного заняття 3. Пошук і огляд літературних джерел на задану проблематику. Написання есе	11	3 – 4	Активна участь в аудиторних заняттях. Перевірка домашнього завдання. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
<i>Тема 4</i> Світова фінансова система	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів сайту персональних навчальних систем за темою 4. Підготовка до практичного заняття 4. Пошук і огляд літературних джерел на задану проблематику. Виконання практичних завдань за темою. Написання есе	12	5 – 6	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 2				
Світова валютна система і міжнародні фінансові організації				
<i>Тема 5</i> Світова валютна система та принципи її функціонування	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів сайту персональних навчальних систем за темою 5. Підготовка до практичного заняття 5. Пошук і огляд літературних джерел на задану проблематику. Виконання практичних завдань за темою. Написання есе	12	7 – 8	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
<i>Тема 6</i> Міжнародні розрахунки як форма міжнародних відносин	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів сайту персональних навчальних систем за темою 5. Підготовка до практичного заняття 5. Пошук і огляд літературних джерел на задану проблематику. Виконання практичних завдань за темою. Написання есе	11	9	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
<i>Тема 7</i> Діяльність міжнародних фінансових організацій	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів сайту персональних навчальних систем за темою 7. Підготовка до практичного заняття 7. Пошук і огляд літературних джерел на задану проблематику. Виконання практичних завдань за темою. Написання есе	12	10 – 11	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять
<i>Тема 8</i> Платіжний баланс країн світу	Вивчення літератури, текстів лекцій та матеріалів сайту персональних навчальних систем за темою 8. Підготовка до практичного заняття 8. Пошук і огляд літературних джерел на задану проблематику. Виконання практичних завдань за темою. Написання есе	12	12 – 13	Активна участь в аудиторних заняттях (кількість правильних відповідей). Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять

1	2	3	4	5
Підготовка до іспиту	Повторення вивченого матеріалу. Перегляд виконаних практичних завдань	12	14 – 15	Виконання завдань екзаменаційного білета

2. Загальні рекомендації до написання есе

Есе студента – це самостійна письмова робота на тему, запропоновану викладачем (тема може бути запропонована і студентом, але обов'язково має бути погоджена з викладачем). Мета есе полягає в розвитку навичок у самостійному творчому мисленні та письмовому викладі власних думок. Писати есе надзвичайно корисно, оскільки це дозволяє автору навчитися чітко та грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, використовувати основні категорії аналізу, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати свої висновки; опанувати науковим стилем мовлення.

Есе має містити: чіткий виклад сутність поставленої проблеми, самостійно здійснений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій і аналітичного інструментарію, розглянутого в межах дисципліни, висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми.

Залежно від специфіки обраної теми, форми есе можуть значно диференціюватися. У деяких випадках це може бути аналіз наявних статистичних даних із досліджуваної проблеми, аналіз матеріалів із засобів масової інформації та використанням досліджуваних моделей, докладний розбір запропонованого завдання з розгорнутими думками, підбір і детальний аналіз прикладів, що ілюструють проблему, тощо.

Вибір теми есе є важливим етапом виконання завдання, оскільки тема не має ініціювати виклад лише визначень понять, її мета – спонукати до роздумів. Тема есе має містити в собі запитання, проблему, мотивувати на роздуми. Таким чином, від формулювання запропонованої теми залежить реферат або есе, написане студентом.

Есе виражає індивідуальні враження та міркування з конкретного приводу чи питання і явно не претендує на визначальне або вичерпне трактування предмета. Переважно, есе передбачає нове, суб'єктивно забарвлене слово про що-небудь і може мати філософський, історико-

біографічний, публіцистичний, літературно-критичний, науково-популярний, белетристичний характер.

Якість будь-якого есе залежить від трьох взаємопов'язаних складників, таких як:

1) вихідний матеріал, який буде використаний (конспекти прочитаної літератури, лекцій, записи результатів дискусій, власні міркування і накопичений досвід із цієї проблеми);

2) якість опрацювання наявного вихідного матеріалу (його організація, аргументація і доводи);

3) аргументація (наскільки точно вона співвідноситься з порушеними в есе проблемами).

Структура есе містить чотири основні елементи: 1) титульний аркуш; 2) вступ; 3) основна частина; 4) висновок; 5) список використаних джерел.

Титульний аркуш має містити інформацію про місце навчання студента, тобто назву університету, назву навчальної дисципліни, з якої виконано есе; тему есе; курс, групу, прізвище та ім'я автора есе; посаду, науковий ступінь, учене звання, прізвище, ім'я, по-батькові викладача, який дав завдання написати есе і буде його перевіряти.

Вступна частина есе (або **вступ**) містить обґрунтування вибору цієї теми, яке складається з декількох компонентів, пов'язаних логічно та стилістично. На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати запитання, на яке ви, як автор есе, збираєтеся знайти відповідь у ході свого дослідження. У ході роботи над вступною частиною есе можуть допомогти відповіді на такі запитання: "Чи треба давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?", "Чому тема, яку я розкриваю, є важливою в цей момент?", "Які поняття будуть залучені в мої міркування над темою?", "Чи можу я розподілити тему на декілька більш дрібних підтем?".

Основна частина есе розкриває теоретичні основи вибраної проблеми та містить виклад основного питання. Ця частина припускає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, виходячи з наявних даних, інших аргументів і позицій із цього питання. У цьому полягає основний зміст есе і це є найбільш складною частиною. Тому важливе значення мають підзаголовки, на основі яких здійснюють структурування аргументації; саме тут необхідно обґрунтувати (логічно, використовуючи дані або точні міркування) пропоновану аргументацію / аналіз. Там, де це необхідно, як аналітичний інструмент можна використовувати графіки, діаграми та таблиці.

У процесі написання есе необхідно пам'ятати, що основну частину можна розподіляти на підпункти, параграфи, якій містять допоміжні запитання або розподіляють основне запитання на такі складові частини, що спрощують сприйняття викладу матеріалу.

Наприклад, за першою темою дисципліни запропонована тема есе "Децентралізовані грошові системи: переваги та недоліки". Для більшої структуризації та спрощення розкриття теми можна основну частину розподілити на такі підпункти:

- поняття і приклади децентралізованих грошових систем;
- переваги децентралізованих грошових систем;
- недоліки та загрози децентралізованих грошових систем.

Тобто один підпункт розкриття теми есе має містити тільки одне твердження і, відповідно, доказ, можливо, підкріплений графічним та ілюстративним матеріалом. Отже, наповнюючи змістом розділи аргументацією (відповідної підзаголовкам), необхідно в межах параграфа обмежити себе розглядом однієї головної думки.

Добре перевірений спосіб написання будь-якого есе – використання підзаголовків для позначення ключових моментів. Ефективне використання підзаголовків може також свідчити про наявність чи відсутність логічності у висвітленні теми.

Висновок є підсумком написання есе і має містити узагальнення й аргументовані відповіді на запитання, що лягли в основу написання есе. Рекомендовано, щоб висновок відображав ставлення автора до висвітленої проблеми, вказівку, чи остаточною є отримана відповідь, чи, можливо, питання потребує подальших досліджень.

Технічні рекомендації до оформлення есе

Загальний обсяг есе (без урахування титульного аркуша та списку використаних джерел) має бути 5 – 7 сторінок тексту.

Шрифт тексту має бути Times New Roman.

Міжрядковий інтервал – 1,5.

Скановані рисунки й таблиці не допускаються.

Усі цитати та запозичені частини тексту мають містити посилання на джерело інформації. Наприклад, [2, с. 15] – це означає, що інформацію запозичено з 2-го джерела у списку, 15-ї сторінки.

Посилання на інформацію з мережі "Інтернет" має бути коректним, тобто містити назву джерела, її автора (за наявності) або назву органі-

зації, що цю інформацію розкриває. Наприклад, є інформація із сайту газети "Сьогодні", у списку джерел її слід оформити таким чином:

Коновалова Х. Доходи українських сімей зросли на 30 % [Електронний ресурс] / Х. Коновалова // Сьогодні. – Режим доступу : <https://ukr.segodnya.ua/economics/enews/ukraincy-v-srednem-edyat-v-den-na-54-grivni-1118196.html>.

3. Завдання для роботи за темами

Змістовий модуль 1

Фінанси, гроші, світова фінансова система

Тема 1. Сутність фінансів та їхня роль у міжнародних відносинах

- 1.1. Сутність фінансів та їхнє місце у міжнародних відносинах.
- 1.2. Структура фінансів та основні фінансові категорії.
- 1.3. Функції фінансів та роль у розвитку міжнародного співробітництва.

Практичні завдання за темою 1

Завдання 1.1

Необхідно визначити приріст грошей банківської системи в процесі грошово-кредитної мультиплікації, якщо від центрального банку їй надійшло 10 млн грн, а встановлена норма обов'язкового резервування становить 12 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1.1

Як ви вже знаєте, серед функцій фінансів є формування і розподіл фінансових ресурсів, у тому числі грошей серед економічних суб'єктів.

Цю функцію добре ілюструє грошово-кредитний мультиплікатор.

Грошово-кредитний мультиплікатор – це величина множника (коефіцієнта), на яку збільшується кількість грошей в обігу в результаті операцій на монетарному ринку.

Він визначається за формулою (1):

$$M = 1/r, \tag{1}$$

де M – мультиплікатор;

r – ставка обов'язкових резервів у частинах одиниці.

Інакше кажучи, грошово-кредитний мультиплікатор демонструє теоретично можливу ступінь зростання грошової маси за рахунок кредитно-депозитних банківських операцій, тобто він уособлює коефіцієнт, на який слід помножити вихідну грошову масу.

Цей механізм спрощено виглядає так. Наприклад, якщо банк, що одержав депозити (внески), повинен мати обов'язкові резерви, що дорівнюють 10 % від суми депозитів, то 90 % отриманої готівки він може витратити на позички. Якщо клієнти, що одержали позички, використовують отримані гроші для оплати своїх боргів або покупки товарів, то ці гроші перейдуть у руки інших осіб, що збільшать свої внески в банках. Банки, у свою чергу, утримавши 10 % у вигляді резервів, витрачають отримані кошти на нові активи, що приносять прибуток.

Таким чином, хоча кожний банк дав у борг тільки 90 % грошей, отриманих від клієнтів, усі банки, зрештою, розширили свої позички на суму, що у **9 разів перевищує суму вихідного депозиту** і додали до своїх резервів 10 % від отриманої суми депозиту.

Завдання 1.2

Національний банк України здійснив вливання грошей у банківську систему у розмірі 500,0 млн грн. Діюча норма обов'язкового резервування становить 6,5 %. Необхідно визначити приріст додаткових грошей банківської системи в процесі грошово-кредитної мультиплікації та який обсяг вільних коштів для активних операцій матиме 7-й у ланцюгу мультиплікації банк.

Завдання 1.3

У країні на початку ХХ століття на виготовлення 50 монет витрати золота 900-ї проби складала 300 грамів. У 30-х роках минулого століття з 1 кг золота тієї ж проби виготовлялося монет такої ж номінальної вартості в кількості 410 шт. Необхідно визначити зміни вмісту золота в монеті за цей час.

Завдання 1.4

Перед Першою світовою війною з 1 кілограма золота 900-ї проби (90 % чистого золота) у Франції відливалось 310 монет номінальною вартістю 10 франків. Як змінився золотий вміст франка, якщо відомо, що в 1928 р. він складав 58,9 мг чистого золота?

Завдання 1.5

Для товарного обігу необхідно 15 млрд золотих грошових одиниць. Яким буде відносний золотий вміст одиниці паперових грошей, якщо їхня загальна сума в обігу становитиме 15; 22,5 і 30 млрд дол. США? У яких із цих випадків має місце інфляція?

Методичні рекомендації до виконання завдань 1.3 – 1.5

Золотий вміст грошей дозволяє зрозуміти сутність процесу інфляції. Інфляція відбувається, якщо вміст золота в одній монеті або грошовій одиниці зменшується. За аналогією у сучасному світі інфляція відбувається, коли цінність грошової одиниці зменшується. Для того щоб побачити золотий вміст однієї монети (грошової одиниці), необхідно розділити вагу золота на кількість монет в обігу.

Після цього слід порівняти вміст золота в грошовій одиниці в минулому з вмістом золота у грошовій одиниці сьогодні (на більш пізню дату).

Завдання для самостійної роботи за темою 1

Завдання 1.6

Установіть відповідність у вигляді комбінації літер і цифр [2, с. 25] (табл. 3).

Таблиця 3

Визначення різних понять фінансової науки [2, с. 25]

Категорія	Визначення
1. Фінанси	а) спеціалізована галузь наукових знань, наукова діяльність, спрямована на вивчення фінансів у теоретичному та практичному аспектах, а також форм організації і функціонування їхніх окремих інститутів
2. Фінансова наука	б) сукупність грошових коштів, що створюються в результаті діяльності різних суб'єктів господарювання й окремих фізичних осіб
3. Грошові фонди	в) відокремлена частина грошових коштів, що має цільове призначення та відносну самостійність функціонування
4. Фінансові ресурси	г) економічні відносини між економічними суб'єктами з приводу створення, формування та використання фондів грошових коштів на основі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу

Завдання 1.7

Установіть відповідність у вигляді комбінації літер і цифр [2, с. 26] (табл. 4).

Таблиця 4

Визначення різних понять фінансової науки [2, с. 26]

Категорія	Визначення
1. Розподільча функція фінансів	а) забезпечує створення первинних і вторинних (або похідних) доходів, що важливо для кінцевого встановлення пропорцій у національному доході
2. Регуляторна функція фінансів	б) полягає у формуванні грошових фондів та отриманні готівкових грошових коштів, необхідних для функціонування економічних суб'єктів
3. Відтворювальна функція фінансів	в) реалізується через формування державою стимуляційного фінансового механізму, оптимального поєднання всіх сфер фінансових відносин, що забезпечує максимальний інтеграційний вплив на розвиток суб'єктів ринкової економіки та темпи економічного зростання
4. Стимуляційна функція фінансів	г) здійснюється через контроль гривнею та контроль фінансовими органами
5. Контрольна функція фінансів	д) на рівні державних фінансів проявляється шляхом втручання і впливу держави через фінанси (податки, тарифи, державний кредит, субсидії, трансферти та ін.) на соціально-економічний розвиток територій, галузей народного господарства й окремих суб'єктів господарювання, громадян у потрібному суспільству напрямі

Запитання для самодіагностики

1. Назвіть чотири прояви фінансів.
2. Поясніть, між якими суб'єктами виникають відносини, що уособлюють фінанси.
3. Назвіть щонайменше п'ять об'єктів фінансів.
4. Дайте визначення поняттю "дебіторська заборгованість".
5. Дайте визначення поняттю "кредиторська заборгованість".
6. Поясніть, які саме фінансові відносини виникають всередині компаній та між ними.
7. Наведіть приклад фінансових відносини між державами.
8. Чим централізовані фінанси відрізняються від децентралізованих?

9. З яких частин складаються децентралізовані фінанси?
10. Що таке "гроші"?
11. Чим гроші відрізняються від поняття валюти?
12. Що таке "фінансові ресурси"?
13. Дайте визначення поняттям: "актив", "дохід", "витрати", "цінні папери", "бюджет".
14. Назвіть функції фінансів і поясніть їхній зміст.

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Еволюція фінансової науки.
2. Фінансове забезпечення відтворювального процесу.
3. Фінансова криза 2008 року: причини, перебіг та наслідки для світової економіки.

Теми есе

1. Генезис і еволюція фінансів: Стародавній світ, докапіталістичні формації, часи капіталізму.
2. У чому полягає проблема забезпечення рівноваги між фінансовою сферою і міжнародними відносинами?

Література: [1; 2; 4; 9; 20; 24].

Тема 2. Гроші та фінансова система

- 2.1. Походження і сутність грошей.
- 2.2. Форми та функції грошей.
- 2.3. Сутність і структура фінансової системи.

Практичні завдання за темою 2

Завдання 2.1

Індекс споживчих цін минулого року становив 1,01. У поточному році ціни зростають кожного місяця на 8 %. Визначте рівень та індекс інфляції за рік. Поясніть, що це означає.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.1

1. **Індекс інфляції**, або, що те саме, **індекс споживчих цін** – показник, що характеризує зміни загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання.

Для того щоб знайти Індекс інфляції за певний період (наприклад, рік), необхідно перемножити всі індекси інфляції за цей період (наприклад, щомісячні).

2. Рівень інфляції відображає зміну цін за триваліший період часу, зазвичай рік (досить часто використовують поняття "поточного року", тобто дані щодо показника за останні 12 місяців).

Рівень інфляції визначається як відношення індексу цін поточного періоду до індексу цін попереднього періоду у відсотках за вирахуванням бази індексу (1 або 100 %).

Завдання 2.2

Компанія "Альфа Лакі Гудз" планує витрати на придбання сировини для власного виробництва. Постачальник сировини попередив, що на початку року ціна зміниться з урахуванням річного рівня інфляції. Обсяг першої поставки у новому році за діючими (старими) цінами коштував би 350 000 грн. Необхідно знайти, скільки буде коштувати перша поставка сировини на початок року з урахуванням інфляції. Щомісячні індекси інфляції поточного року наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Індекси споживчих цін на товари та послуги у поточному році (до попереднього місяця), %

Місяць	Індекс
Січень	101,5
Лютий	100,9
Березень	101,1
Квітень	100,8
Травень	100,0
Червень	100,0
Липень	99,3
Серпень	100,0
Вересень	101,9
Жовтень	101,7
Листопад	101,4
Грудень	100,8

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.2

Для зручності розрахунків Індекс інфляції доцільно перевести з відсотків у частки одиниці.

Річний Індекс інфляції розраховується як добуток щомісячних індексів (2):

$$I_{\text{річний}} = I_{\text{січ}} \times I_{\text{лют}} \times I_{\text{бер}} \times I_{\text{квіт}} \times I_{\text{трав}} \times I_{\text{черв}} \times I_{\text{лип}} \times I_{\text{серп}} \times I_{\text{вер}} \times I_{\text{жовт}} \times I_{\text{лист}} \times I_{\text{груд}}, \quad (2)$$

де $I_{\text{річний}}$ – річний індекс інфляції;
 $I_{\text{січ}}$ – індекс інфляції за січень;
 $I_{\text{лют}}$ – індекс інфляції за лютий;
 $I_{\text{бер}}$ – індекс інфляції за березень;
 $I_{\text{квіт}}$ – індекс інфляції за квітень;
 $I_{\text{трав}}$ – індекс інфляції за травень;
 $I_{\text{черв}}$ – індекс інфляції за червень;
 $I_{\text{лип}}$ – індекс інфляції за липень;
 $I_{\text{серп}}$ – індекс інфляції за серпень;
 $I_{\text{вер}}$ – індекс інфляції за вересень;
 $I_{\text{жовт}}$ – індекс інфляції за жовтень;
 $I_{\text{лист}}$ – індекс інфляції за листопад;
 $I_{\text{груд}}$ – індекс інфляції за грудень.

Завдання для самостійної роботи за темою 2

Завдання 2.3

Українське підприємство "Суміхімпром" має намір придбати нове обладнання. Аналіз пропозицій необхідного обладнання на ринку показав, що за співвідношенням ціна – якість найбільш прийнятними є три пропозиції:

1) Компанія "Sky Equipment" з США пропонує необхідне обладнання вартістю 150 000 USD, вартість установки та налаштування вже закладено у вартість контракту;

2) Британська компанія "Chemistry Equipment" пропонує необхідне обладнання вартістю 115 000 GBP, вартість установки та налаштування 10 000 GBP;

3) Компанія "KeminaNorge" з Норвегії продає необхідне обладнання вартістю 125 000 NOK, вартість установки та налаштування – 15 000 NOK.

Оплата контракту планується через 3 місяці.

За цей час Індекс інфляції США становить 1,02, Індекс інфляції Сполученого Королівства Великої Британії у розмірі 1,04, Індекс інфляції Норвегії 1,01.

Курси іноземних валют:

1 USD (долар США) = 25,29 UAH;

1 GBP (фунт стерлінгів) = 30,44 UAH;

1 NOK (норвезька крона) = 27,61 UAH.

Визначте, яка з пропозицій є найбільш вигідною з урахуванням установки та налаштування обладнання, а також наявних індексів інфляції.

Запитання для самодіагностики

1. Дайте характеристику еволюціоністичній концепції походження грошей.
2. Опишіть ключові розділи положення раціоналістичної концепції походження грошей.
3. Поясніть зміст кругообігу грошей.
4. Назвіть основні форми вартості, поясніть різницю між ними.
5. Назвіть основні властивості сучасних грошей.
6. Опишіть функції грошей.
7. Чим товарні гроші відрізняються від нетоварних?
8. Дайте визначення поняттю "фінансова система" з різних точок зору.
9. Поясніть зовнішній прояв фінансової системи.
10. Назвіть характерні ознаки фінансової системи.
11. Опишіть структуру фінансової системи України.

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Структура і функції Міністерства фінансів України.
2. Діяльність Державної служби фінансового моніторингу.
3. Поняття відмивання грошей.
4. Вибір валюти ціни та валюти платежу в умовах інфляції.
5. Вплив узгодженості умов поставки товарів на ефективність розрахунків.

Теми есе

1. Поняття фінансового механізму: структура і важелі.
2. Фінансова політика: сутність, види, інструменти.
3. Інтервенції на валютних ринках як інструмент курсової та грошово-кредитної політики.

4. Похідні фінансові інструменти: чому виникли, як використовують, ризики для фінансової системи.
5. Фінансові посередники: види, функції, роль на фінансових ринках.
6. Локальні фінансові кризи та їх наслідки для світових фінансів.
7. Проблеми боротьби з відмиванням грошей у світовій практиці.
8. Глобалізація світового фінансового середовища: історична ретроспектива і сучасний стан.

Література: [1; 3; 16; 19; 24].

Тема 3. Міжнародні фінанси: поняття та призначення

- 3.1. Сутність і роль міжнародних фінансів
- 3.2. Міжнародні фінансові потоки
- 3.3. Світовий фінансовий ринок

Практичні завдання за темою 3

Завдання 3.1

Необхідно визначити реальний курс гривні щодо долара США, якщо відома така інформація (табл. 6).

Таблиця 6

Інформація про номінальний курс гривні та індекси споживчих цін

Роки	Курс долара США у гривнях	Індекс споживчих цін у США, %	Індекс споживчих цін в Україні, %
1	2	3	4
2001	5,37	177,1	106,1
2002	5,33	179,9	99,4
2003	5,33	184	108,2
2004	5,32	188,9	112,3
2005	5,12	195,3	110,3
2006	5,05	201,6	111,6
2007	5,05	207,3	116,6
2008	5,26	215,3	122,3
2009	7,79	214,5	112,3
2010	7,94	218,1	109,1
2011	7,97	224,9	104,6
2012	7,99	229,6	99,8
2014	11,88	236,7	101,9

1	2	3	4
2015	21,84	237,0	102,8
2016			
2017			
2018			
2019			
2020			

Методичні рекомендації до виконання завдання 3.1

Використайте офіційні сайти НБУ та Мінфіну США, знайдіть необхідні дані, щоб доповнити дані табл. 6 поточними значеннями курсу та індексів і розрахувати реальний курс гривні на подальші роки.

Офіційний курс гривні щодо інших валют є *номінальним* і в основному призначений для обчислення митних платежів. На основі офіційного валютного курсу банки, які здійснюють основний обсяг валютних операцій, встановлюють свої обмінні валютні курси: курс купівлі та курс продажу.

Динаміка номінального валютного курсу залежить від змін загального рівня цін у країні, платіжного балансу, грошово-кредитної політики уряду та інших факторів. Тому подібно до того як ціни товарів і макроекономічні показники переводять із поточних цін у базисні, так і валютний курс може бути переведено в реальний вимір.

Реальний валютний курс (англ. *real exhang rate*) – це номінальний валютний курс, перерахований з урахуванням зміни рівня цін в Україні та тій країні, до валюти якої котирують національну валюту. Для визначення реального валютного курсу використовують формулу 3:

$$ER_r = ER_n \times \frac{I_{pf}}{I_{pd}}, \quad (3)$$

де ER_r – реальний курс іноземної валюти щодо гривні;

ER_n – номінальний курс іноземної валюти щодо гривні;

I_{pf} – індекс споживчих цін у зарубіжній країні;

I_{pd} – індекс споживчих цін в Україні.

Завдання 3.2

Визначте, яка валюта девальвувала, а яка ревальвувала, якщо відомі такі дані.

Ситуація 1. Курс 1 дол. США станом на 01.07.2008 р. становив 5,05 грн, станом на 01.08.2008 р. – 4,35 грн.

Ситуація 2. Курс 1 дол. США станом на 01.09.2008 р. становив 5,87 грн, станом на 01.11.2009 р. – 7,93 грн.

Ситуація 3. Курс 1 дол. США станом на 01.08.2009 р. становив 8,35 грн, станом на 01.09.2009 р. – 7,95 грн.

Поясніть, які переваги має девальвація національної валюти. Наведіть приклади таких переваг. Опишіть умови, за яких в Україні може статися ревальвація гривні.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3.2

Девальвація – це зниження курсу національної валюти щодо золота, срібла, певної іноземної валюти. Девальвацію розглядають як інструмент центральних банків з управління національною валютою, протилежний ревальвації. Причинами девальвації національної валюти можуть бути інфляція або дефіцит платіжних балансів.

Ревальвація – це підвищення курсу вартості національної валюти щодо іноземних чи міжнародних валют.

Ревальвацію чи девальвацію, а також її відсоток визначають за формулою 4:

$$\%D(R) = \frac{ER_2 - ER_1}{ER_1} \times 100\%, \quad (4)$$

де $\%D(R)$ – відсоток девальвації (ревальвації);

ER_1 – курс валюти на попередню дату;

ER_2 – курс валюти на поточну дату.

Якщо визначене значення відсотка нижче від нуля, то відбулася девальвація валюти, а якщо воно вище від нуля, то відбулася ревальвація валюти.

Завдання 3.3

Користуючись даними мережі "Інтернет", складіть перелік із 10 найбільш популярних (найбільш уживаних) криптовалют. Опишіть їхні спільні та відмінні риси, знайдіть інформацію про емітента кожної валюти. Поясніть, у чому полягають основні відмінності криптовалют та інших валютних цінностей. Знайдіть у мережі Інтернет динаміку курсів Bitcoin, Ethereum,

Ripple за однаковий проміжок часу. Порівняйте їх і запропонуйте власну схему купівлі та продажу цих валют за умови, що для цього ви маєте 10 000 грн.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3.3

Здійснюючи спекулятивні операції з валютними цінностями, варто пам'ятати, що головне правило полягає в тому, щоб купити валюту за найменшу ціну, а продати за найбільшу. У ретроспективному варіанті вирішення цього завдання точки мінімальної та максимальної ціни валюти будуть очевидними. Проте в реальному житті для успішного здійснення таких операцій необхідно використовувати багатий арсенал різних методів прогнозування, про який ви дізнаєтеся під час навчання на старших курсах.

Завдання 3.4

Користуючись Законом України "Про валюту і валютні операції", складіть повний перелік того, що є іноземною валютою. Опишіть, які розрахунки на території України можна здійснювати в іноземній валюті. Знайдіть у мережі "Інтернет" цікаві факти про особливості використання іноземної валюти в різних країнах.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3.4

В українському законодавстві часто відбуваються різноманітні зміни та доповнення, тому для використання останньої версії, чинної на сьогодні, необхідно користуватися офіційним сайтом Верховної Ради України – <https://zakon.rada.gov.ua>. Пошукова система цього сайту досить зручна і, головне, під час відкриття потрібного нормативно-правового акту завжди вказано, чи є чинним цей документ, яка його поточна редакція (тобто коли відбулися останні зміни), можливі останні події, наприклад, може бути вказано, що введення в дію останніх змін відбудеться на певну дату в майбутньому.

Завдання для самостійної роботи за темою 3

Запитання для самодіагностики

1. Поясніть сутність міжнародних фінансів.
2. Розкрийте роль міжнародних фінансів у міжнародних відносинах.
3. Що таке "міжнародний фінансовий потік"?

4. Охарактеризуйте міжнародні відносини щодо розподілу міжнародних фінансових потоків.
5. Поясніть поняття світового фінансового ринку.
6. Назвіть основних учасників світового фінансового ринку.
7. Назвіть документи, які потрібні для відкриття рахунку суб'єкту господарювання.
8. Порядок відкриття, обслуговування та закриття рахунків в іноземній валюті.

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Необхідні передумови і форми взаємодії країн-учасниць Європейська економічна спільнота (ЄЕС) у сфері грошово-кредитної та валютної політики.
2. Еволюція світової валютної системи.
3. Елементи валютної системи.
4. Міжнародний банківський бізнес.
5. Функції валютних резервів країни.

Теми есе

1. Проблеми формування валютного резерву України.
2. Вплив державного регулювання на стан валютного ринку в Україні.
3. Функції уповноважених банків як агентів валютного контролю.
4. Еволюція валютної лібералізації на прикладі України.
5. Чому жодна з наявних валют не має прив'язування до золота?
6. Для чого НБУ вводить значні валютні обмеження?
7. Сучасний стан валютного ринку України.

Література: [1; 3; 4; 6; 9; 19; 24].

Тема 4. Світова фінансова система

- 4.1. Структура та учасники світової фінансової системи.
- 4.2. Функціонування світової фінансової системи в умовах глобалізації.
- 4.3. Головні світові фінансові центри.
- 4.4. Офшорні зони в системі світових фінансових центрів.

Практичні завдання за темою 4

Завдання 4.1

Українське підприємство для оновлення виробничих потужностей у 2019 році уклало угоду купівлі німецького обладнання:

2 верстати W638 – вартість 1 верстата за контрактом – 30 000 євро.
2 поточні лінії з вартістю 70 000 євро кожної.

За умовами контракту оплата здійснюється в два етапи:

1-й етап – авансовий платіж на суму 100 000 євро простим банківським переказом;

2-й етап – платіж на суму 100 000 євро після встановлення та запуску обладнання.

Перший платіж підприємство здійснило 1 березня поточного року.

Курс євро на той час становив 31,82 грн за 1 євро. Другий платіж підприємство здійснило 1 вересня поточного року за курсом 28,09 грн за 1 євро. На момент здійснення другого платежу за контрактом на валютному рахунку підприємства не було коштів у євро. Необхідно визначити прибуток (збиток) українського імпортера від операційного валютного ризику.

Якою строковою угодою ви б порадили скористуватися українським імпортерам у таких ситуаціях.

Завдання для самостійної роботи за темою 4

Запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте сутність світової фінансової системи.
2. Перелічіть основних міжнародних акторів світової фінансової системи.
3. Поясніть, як глобалізаційні процеси впливають на функціонування світової фінансової системи.
4. Чим відрізняються функції світової фінансової системи від функцій фінансової системи державного рівня?
5. За якими критеріями визначають світові фінансові центри?
6. Назвіть найбільші світові фінансові центри.
7. Що таке "офшорна зона"?
8. Які існують види офшорних зон?
9. Роль офшорних зон у міжнародних відносинах.

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Міжнародні рейтинги світових фінансових центрів.
2. Місце України у міжнародних рейтингах та його вплив на практику експортних операцій.
3. Вартість страхування ризиків міжнародних розрахунків. Чи існує така практика серед вітчизняних страхових компаній?

Теми есе

1. Як зробити гривню вільноконвертованою валютою?
2. Сучасна практика страхування міжнародних ризиків.
3. Чому важливо, щоб гривня була єдиним законним платіжним засобом на території України?

Індивідуальне завдання

Ви працюєте на випробувальному терміні в українській філії міжнародної компанії на позиції фінансового менеджера. Ваше перше завдання полягає у тому, щоб обґрунтувати вибір банку для обслуговування рахунків компанії. Для виконання цього завдання необхідно, використовуючи інформацію з мережі "Інтернет" та інші канали комунікації, скласти порівняльну таблицю, яка міститиме інформацію щодо визначених критеріїв за трьома українськими банками.

Методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання

Для ухвалення рішення щодо вибору банку необхідно скласти порівняльну таблицю (табл. 7).

Таблиця 7

Узагальнені дані порівняння банків

Критерій порівняння	Банк 1*	Банк 2*	Банк 3*
1	2	3	4
Скільки років банк працює на ринку?			
Обсяг активів банку, млн грн			
Обсяг власного капіталу банку, млн грн			
Обсяг кредитного портфеля банку, млн грн			
Кількість банків-кореспондентів загальна			
Кількість банків кореспондентів для розрахунків у доларах США			

1	2	3	4
Кількість банків кореспондентів для розрахунків у євро			
Чи здійснює банк розрахунки з використанням експортних акредитивів?			
Чи здійснює банк розрахунки з використанням імпортних акредитивів?			
Чи здійснює банк операції з банківськими гарантіями?			
Чи здійснює банк розрахунки з використанням інкасо?			
Чи здійснює банк врахування векселів?			
Чи здійснює банк кредитування на умовах кредитної лінії?			
Чи здійснює банк кредитування на умовах овердрафту?			
Вартість відкриття 3-х поточних рахунків у банку			
Вартість щомісячного обслуговування відкритих рахунків у банку			
Вартість 100 платежів у національній валюті			

* Виконане завдання має містити назву аналізованого банку.

Додаткова інформація до завдання

1. Під час виконання завдання різними студентами жоден з аналізованих банків не має повторюватися.
2. Для виконання завдання необхідно скористатися інформацією з офіційних сайтів банківських установ.
3. Якщо певну інформацію, необхідну для порівняння банків, ви не можете знайти на сайті, доцільно скористатися телефоном та з'ясувати все у консультанта.
4. Зверніть увагу, що тарифи банку на обслуговування поточних рахунків можуть відрізнятися залежно від обраного пакета послуг. Наприклад, у банку можуть існувати тарифні пакети "Стандартний", "Класичний", "Преміум", "Безлімітний" (або тарифні пакети з іншими назвами). Для виконання завдання слід обрати один з тарифних пакетів та вказати його назву.

Література: [1; 3; 4; 6; 9; 10; 12; 17; 19; 24].

Змістовий модуль 2

Світова валютна система і міжнародні фінансові організації

Тема 5. Світова валютна система та принципи її функціонування

- 5.1. Еволюція світової валютної системи.
- 5.2. Сутність валюти, валютних цінностей і валютних операцій.
- 5.3. Валютний курс, валютні операції та їхні види.

Практичні завдання за темою 5

Завдання 5.1

Визначте вид котирування валюти та знайдіть крос курс валют, якщо відомі такі дані:

1 австралійський долар = 6,14 норвезьких крон.

1 австралійський долар = 16,31 гривні.

Знайдіть курс норвезьких крон у гривні.

1 канадський долар = 0,75 долара США.

1 фунт стерлінгів = 1,23 долара США.

Знайдіть фунт стерлінгів у канадських доларах.

1 японська єна = 0,013 сингапурських доларів.

1 сингапурський долар = 17,54 гривні.

Знайдіть японську єну у гривні.

1 чеська крона = 0,039 євро.

1 євро = 6,21 турецька ліра.

Знайдіть чеські крони в турецьких лірах.

1 аргентинське песо = 0,017 доларів США.

1 аргентинське песо = 0,12 болівійських болівіано.

Знайдіть долари у болівійських болівіано.

1 бразильський реал = 0,22 євро.

1 євро = 117,91 японських єн.

Знайдіть бразильський реал у японських єнах.

1 дирхам ОАЕ = 0,22 фунтів стерлінгів.
1 фунт стерлінгів = 1,23 доларів США.
Знайдіть долари США у дирхамах ОАЕ.

Методичні рекомендації до виконання завдання 5.1

Крос-курс – співвідношення між двома валютами, що визначається на основі курсу цих валют щодо третьої валюти. Розрахунок крос-курсу відрізняється для валют з прямим і непрямим котируванням.

Пряме котирування – це коли ціна іноземної валюти встановлена у одиницях національної. Як, наприклад, в Україні.

Непряме котирування – це коли ціна національної валюти визначається в одиницях іноземної валюти. Так, наприклад, у Сполученому Королівстві Великої Британії.

1. Для прямого котирування

$$\text{Крос-курс валюти 1 у валюті 2} = \frac{\text{Курс } \_1\$ \text{ у валюті 2}}{\text{Курс } \_1\$ \text{ у валюті 1}} \quad (5)$$

Наприклад, відомо 1 USD = 30,6119 RUB; 1 USD = 7,8751 UAH.

Тоді крос-курс RUB/UAH = 7,8751/ 30,6119 = 0,2573, тобто 1 рос. рубль коштує 0,2573 гривень.

2. Для непрямого котирування

$$\text{Крос-курс валюти 1 у валюті 2} = \frac{\text{Курс } \_ \text{валюти 1\_у валюті 3}}{\text{Курс } \_ \text{валюти 2\_у валюті 3}} \quad (6)$$

Наприклад, необхідно знайти крос-курс долара США (USD) до японських єн (JPY), якщо відомо курс долара у російських рублях (USD/RUB) 1 USD = 30,6119 RUB, курс японських єн у російських рублях (JPY/RUB) 100 JPY = 36,3609 RUB.

Крос-курс USD/JPY = $\frac{\text{USD/RUB}}{\text{JPY/RUB}} = (30,6119 / 36,3609) \times 100 = 0,8418 \times 100 = 84,18$. Тобто 1 дол. США коштує 84,18 японський єн.

3. Для випадку, коли одна валюта має пряме котирування, а інша – непряме.

3.1. Крос курс валюти з непрямым котирування розраховується як добуток наявних курсів, тобто за формулою 7:

$$\text{Крос-курс} = \text{Курс } 1\$ \text{ у валюті } 1 \times \text{Курс валюти } 2 \text{ у доларах.} \quad (7)$$

Наприклад, 1 USD = 7,8751 UAH – пряме котирування.

1 GBP – 1,5807 USD – непряме котирування.

Крос-курс GBP/ UAH – 12,4482.

3.2. Крос-курс валюти з прямим котирування не має прямої формули розрахунку, тому вихідні умови необхідно привести або до двох прямих котирувань і скористатися правилом 1, або до двох непрямих котирувань і скористатися правилом 2.

Завдання 5.2

Визначте крос-курси купівлі та продажу валют:

1) EUR/CAD, якщо USD/CAD = 1,0855 – 1,0963;

$$\text{EUR/USD} = 1,1095 - 1,1185.$$

2) AUD/UAH, якщо USD/UAH = 24,3528 – 25,5508;

$$\text{USD/AUD} = 1,9635 - 1,9955.$$

3) GBP/UAH, якщо USD/UAH = 24,3528 – 25,5508;

$$\text{GBP/USD} = 1,2305 - 1,2535.$$

4) GBP/BRL, якщо GBP/USD = 1,2305 – 1,2535;

$$\text{USD/BRL} = 3,4951 - 3,5005.$$

5) AED/CNY, якщо USD/AED = 3,8121 – 3,9544;

$$\text{USD/CNY} = 7,0655 - 7,0765.$$

6) ARS/ EGP, якщо USD/ARS = 59,3912 – 60,2514;

$$\text{USD/EGP} = 16,0761 - 16,9537.$$

7) GEL/EEK, якщо USD/EEK = 37,1645 – 38,0756;

$$\text{USD/GEL} = 3,0897 - 3,5693.$$

Завдання для самостійної роботи за темою 5

Запитання для самодіагностики

1. Назвіть етапи еволюції світової валютної системи.
2. Поясніть, як міжнародна політика вплинула на перебіг розвитку світової валютної системи.
3. Назвіть причини відмови від зв'язку курсу долара США із золотим запасом.
4. Що таке "валюта"?
5. Назвіть складові валютних цінностей.
6. Опишіть поточні валютні операції.
7. Дайте характеристику строковим валютним операціям.
8. Міжнародна міжбанківська система комунікацій СВІФТ.
9. Електронні системи переказу валютних коштів.

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Назвіть основні складові національної платіжної системи. Визначте сутність глобальної платіжної системи.
2. Особливості відкриття, використання та закриття рахунків в іноземній валюті в різних країнах.
3. Сутність дистанційного банківського обслуговування.
4. Розвиток і перспективи систем електронного обміну даними.
5. Поняття криптовалюти. Поясніть, які ризики несе її використання у міжнародних відносинах.

Теми есе

1. Офшорний фінансовий сектор: тенденції розвитку та вплив міжнародного співтовариства.
2. Валютні війни: історичні приклади та можливі загрози для майбутнього.
3. Приклади розгортання і вирішення міжнародних конфліктів з приводу перерозподілу фінансів.

Література: [1– 3; 5; 6; 9; 10; 12; 17; 19; 24].

Тема 6. Міжнародні розрахунки як форма міжнародних відносин

- 6.1. Сутність і співвідношення понять "міжнародні розрахунки" та "валютні операції".
- 6.2. Валюто-фінансові умови міжнародних розрахунків.
- 6.3. Ризики міжнародних розрахунків.

Практичні завдання за темою 6

Завдання 6.1

Виявіть тенденцію та фактори зміни курсу гривні щодо іноземних валют, використовуючи дані готівкового ринку іноземної валюти (табл. 8) і дані щодо офіційного курсу гривні (знайдіть самостійно на офіційному сайті Національного банку України <https://bank.gov.ua/>).

Виконуючи завдання, дайте відповідь на запитання:

1. Яка з іноземних валют – долар США, євро або російський рубль зазнала за аналізований період найбільших коливань?
2. Чи є в Україні обмеження щодо обсягів купівлі/продажу іноземної валюти у готівковій формі?
3. Чи є в Україні обмеження щодо максимального розриву (максимальної різниці) між курсом продажу і курсом купівлі іноземної валюти в готівковій формі?

Завдання 6.2

Побудуйте графік купівлі та продажу іноземної валюти у розмірі 10 000 доларів США з метою отримання доходу від змін курсів валют в Україні, використовуючи дані табл. 8.

Таблиця 8

Курс гривні на ринку готівкових операцій з іноземною валютою

Дата	Курс гривні на ринку готівкових операцій з іноземною валютою					
	USD		EUR		RUB	
16.12.2019	23,35	23,47	25,95	26,15	367	370
21.12.2019	22,00	24,41	25,00	26,11	355	411
24.12.2019	22,80	23,30	25,30	25,80	362	369
26.12.2019	23,20	24,20	25,45	26,20	365	380
27.12.2019	23,60	24,40	26,00	27,00	370	390
28.12.2019	23,80	24,40	26,30	27,00	375	390
11.01.2020	23,70	24,25	26,33	26,99	377	407
12.01.2020	23,80	24,10	26,30	26,70	380	387
13.01.2020	23,80	24,20	26,30	26,70	380	390
20.01.2020	24,15	24,35	26,70	27,00	385	393

Методичні рекомендації до виконання завдань 6.1 і 6.2

Графік купівлі і продажу іноземної валюти може мати складатися мінімум з двох дат: дата 1 – це коли ви продаєте суму іноземної валюти, дата 2 – це дата купівлі аналогічної суми іноземної валюти. Загальне правило полягає у тому, щоб продати іноземну валюту за більш високим курсом, ніж потім купити.

Завдання для самостійної роботи за темою 6

Запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте особливості міжнародних розрахунків.
2. Опишіть валютно-фінансові умови міжнародних розрахунків.
3. Що таке "валюта ціни"?
4. Що таке "валюта платежу"?
5. Назвіть основні форми розрахунків.
6. Назвіть способи платежів за міжнародними розрахунками.
7. Опишіть ризики, які притаманні міжнародним розрахункам.
8. Охарактеризуйте методи зниження валютного ризику.

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Місце України у міжнародних рейтингах та їхній вплив на міжнародні відносини.
2. Вартість і приклади страхування міжнародних ризиків. Чи існує така практика серед вітчизняних страхових компаній?

Теми есе

1. Порядок контролю за документами прийнятими на інкасо та коштами під час використання документарних форм розрахунків.
2. Напрями вдосконалення використання в міжнародних розрахунках документарних форм розрахунків.

Література: [1; 3; 8; 12; 16; 17; 19; 24].

Тема 7. Діяльність міжнародних фінансових організацій

- 7.1. Міжнародний валютний фонд.
- 7.2. Світовий банк та його роль у міжнародних відносинах.
- 7.3. Міжнародний банк реконструкції та розвитку.

Практичні завдання за темою 7

Завдання 7.1

Робота в малих групах: складіть перелік характерних ознак міжнародних фінансових організацій, за якими їх можна порівняти між собою.

Завдання 7.2

За переліком ознак, сформованих за результатами виконання попереднього завдання, складіть порівняльну характеристику двох міжнародних фінансових організацій. Вкажіть наявність чи відсутність сфер перетину їхніх фінансових інтересів.

Методичні рекомендації до виконання завдань 7.1 і 7.2

Для виконання завдань необхідно докладно ознайомитися з діяльністю та структурою міжнародних фінансових організацій. Інформація щодо з цих питань міститься у матеріалах лекції, які можна знайти на сайті Персональних навчальних систем. Також для розширення інформації можна використати інші ресурси мережі "Інтернет".

Завдання для самостійної роботи за темою 7

Завдання 7.3

Після вивчення організаційної структури міжнародного валютного фонду складіть її схему з урахуванням підпорядкування одних органів іншим.

Завдання 7.4

Складіть перелік країн, кредитування яких здійснює Міжнародний валютний фонд. На основі аналізу відкритих джерел інформації здійсніть узагальнення умов, на яких Міжнародний валютний здійснює кредитування різних країн.

Завдання 7.5

З відкритих джерел інформації оберіть успішний проєкт, реалізований за рахунок (або за участю) коштів Міжнародного банку реконструкції та розвитку. Створіть презентацію цього проєкту.

Запитання для самодіагностики

1. Які причини створення Міжнародного валютного фонду?
2. Назвіть органи управління міжнародного валютного фонду.
3. Обґрунтуйте ключові функції міжнародного валютного фонду.
4. Опишіть умови участі у діяльності Міжнародного валютного фонду.
5. Чи відрізняються між собою Світовий банк та Група Світового банку?
6. Назвіть організацій, що створюють Світовий банк.
7. Назвіть організації, що входять до складу Групи Світового банку.
8. Охарактеризуйте діяльність Міжнародної асоціації розвитку?
9. Які функції виконує Міжнародна фінансова корпорація?
10. Для яких цілей і проєктів створена Багатостороння агенція з гарантії інвестицій?
11. Принципи діяльності Міжнародного центру урегулювання інвестиційних спорів.
12. Опишіть особливості членства у Світовому банку.
13. Дайте визначення місії та цілям діяльності Міжнародного банку реконструкції та розвитку?
14. Членство у якій міжнародній організації є обов'язковим для того, щоб стати членом Міжнародного банку реконструкції та розвитку?
15. На яких умовах і на які переважно цілі надає кредити Міжнародний банк реконструкції та розвитку?
16. Опишіть, як формуються ресурси Міжнародного банку реконструкції та розвитку.

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Класифікація міжнародних фінансових організацій.
2. Органи управління Міжнародної асоціації розвитку.
3. Органи управління Міжнародної фінансової корпорації?
4. Діяльність Міжнародного банку реконструкції та розвитку на світовому фінансовому ринку.
5. Які форми фінансування власної діяльності використовують міжнародні фінансові організації?
6. Механізм надання поруки та банківських гарантій.
7. Цілі і сфера застосування гарантій міжнародних фінансових організацій.
8. Основні положення кредитної політики Міжнародного банку реконструкції та розвитку.

Теми есе

1. Практика врегулювання міжнародних фінансових спорів.
2. Практика врегулювання міжнародних інвестиційних спорів.
3. Значення для України отримання міжнародних кредитів від МВФ.
4. Ризики міжнародного гарантування виконання зобов'язань однієї країни перед іншою.

Індивідуальне завдання

Визначення відсотків девальвації/ревальвації іноземної валюти

1. Оберіть одну з іноземних валют країн світу. Обов'язковою умовою є неповторення валют серед студентів академічної групи.
2. Знайдіть на офіційному сайті центрального банку країни, для якої обрана валюта є національною, щомісячний офіційний курс цієї валюти щодо долара США за останні 10 – 20 років. Знайдені дані відобразіть у вигляді таблиці, як це показано на прикладі табл. 9.
Обов'язково напишіть джерело інформації з посиланням на сайт.

Рекомендації до виконання індивідуального завдання

1. Розрахуйте річний відсоток зміни курсу валюти. Для цього необхідно скористатися формулами розрахунку відсотків девальвації (або ревальвації) валюти.
2. Результати розрахунків відобразіть у таблиці, як це показано на прикладі табл. 9.
3. Знайдіть серед отриманих даних роки, коли валюта девальвувала і ревальвувала найбільше. Користуючись відкритими джерелами інформації мережі "Інтернет", знайдіть і опишіть причини різкої ревальвації та девальвації курсу валюти відповідної країни. Обов'язково посилайтеся на первинні джерела інформації.
4. У групі аналізовані валюти не мають повторюватися.
5. Результати виконання індивідуального завдання оформіть письмово та завантажте файл на ПНС.

Література: [1; 2; 8; 12; 17; 21; 23; 25].

Щомісячний офіційний курс Норвезької крони упродовж 2000-2018 років

Рік	Місяць року												Відсоток зміни курсу валюти за рік	Назва процесу
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
2000	8,0129	8,2361	8,4111	8,6081	9,0471	8,6788	8,7024	8,9556	9,2056	9,3613	9,3369	9,0662	13,15	Девальвація
2001	8,7784	8,9117	8,9742	9,0942	9,1438	9,2987	9,2636	8,9469	8,7805	8,8286	8,9192	8,9552	2,01	Девальвація
2002	8,9684	8,9484	8,8118	8,6053	8,192	7,7533	7,4641	7,5977	7,5065	7,4822	7,3094	7,168	-20,07	Ревальвація
2003	6,9038	7,0027	7,2611	7,2235	6,803	7,0015	7,2902	7,4145	7,307	7,0374	7,0068	6,7085	-2,83	Ревальвація
2004	6,8132	6,9393	6,9655	6,9242	6,8343	6,8267	6,9101	6,8435	6,8431	6,5951	6,2678	6,1321	-10,00	Ревальвація
2005	6,2604	6,3942	6,1972	6,3199	6,3671	6,4888	6,58	6,4404	6,3723	6,5212	6,6438	6,7257	7,43	Девальвація
2006	6,6405	6,751	6,6372	6,3847	6,1082	6,2216	6,2592	6,2383	6,488	6,658	6,4013	6,1741	-7,02	Ревальвація
2007	6,3688	6,1863	6,1429	6,004	6,0235	6,0061	5,7879	5,8537	5,6366	5,4097	5,4154	5,4966	-13,69	Ревальвація
2008	5,4065	5,3902	5,1265	5,0562	5,0546	5,1387	5,1041	5,3256	5,6775	6,4627	6,9198	7,0058	29,58	Девальвація
2009	6,962	6,8712	6,7813	6,6659	6,4449	6,3867	6,3534	6,07	5,9044	5,6428	5,642	5,7531	-17,36	Ревальвація
2010	5,7336	5,9168	5,9248	5,9154	6,2784	6,4768	6,2822	6,1542	6,0606	5,8365	5,9663	5,9785	4,27	Девальвація
2011	5,8547	5,7304	5,593	5,4116	5,4579	5,4446	5,457	5,4301	5,6123	5,6552	5,7454	5,8783	0,40	Девальвація
2012	5,9483	5,7117	5,7054	5,7481	5,9104	6,0199	6,0695	5,9069	5,7524	5,7096	5,72	5,6043	-5,78	Ревальвація
2013	5,5558	5,5576	5,769	5,7919	5,8238	5,869	6,0282	5,9646	5,9734	5,9562	6,0814	6,1332	10,39	Девальвація
2014	6,1666	6,1185	5,9981	5,973	5,935	6,0482	6,1955	6,1971	6,3409	6,5603	6,8081	7,2718	17,92	Девальвація
2015	7,6869	7,5941	7,9788	7,8886	7,5484	7,8082	8,1269	8,2428	8,295	8,27	8,6233	8,7008	13,19	Девальвація
2016	8,8309	8,6212	8,4937	8,2214	8,2376	8,308	8,4648	8,2981	8,203	8,1642	8,4116	8,562	-3,04	Ревальвація
2017	8,4791	8,3256	8,5093	8,5804	8,5152	8,4605	8,1669	7,8943	7,829	7,9944	8,1853	8,3147	-1,94	Ревальвація
2018	7,9092	7,8327	7,7655	7,837	8,1004	8,1134	8,1276	8,327	8,2523	8,2549	8,4698	8,6045	8,79	Девальвація

* джерело інформації [13].

Тема 8. Платіжний баланс країн світу

8.1. Сутність, принципи складання, структура платіжного балансу країни.

8.2. Балансування статей платіжного балансу та концепція його економічної рівноваги.

8.3. Міжнародна інвестиційна позиція країни.

Практичні завдання за темою 8

Завдання 8.1

Використовуючи дані офіційного сайт Міністерства фінансів України або Національного банку України, здійсніть аналіз Платіжного балансу України упродовж трьох останніх років.

Методичні рекомендації до виконання завдання 8.1

Корисні посилання для виконання завдання [14; 18]:

Платіжний баланс (balance of payments) – це статистичний звіт, у якому в систематизованому вигляді, за певний період часу, наводяться сумарні дані про зовнішньоекономічні операції поданої країни з іншими країнами світу. Структура платіжного балансу України в узагальненому вигляді має такий склад:

A. Рахунок поточних операцій:

1.1. Баланс товарів та послуг.

1.2. Баланс первинних доходів.

1.3. Баланс вторинних доходів.

B. Рахунок операцій з капіталом.

C. Фінансовий рахунок:

3.1. Прямі інвестиції (сальдо).

3.2. Портфельні інвестиції (сальдо).

3.3. Інші інвестиції (сальдо).

3.4. Резервні активи.

D. Помилки та упущення.

E. Зведений баланс ($E = A + B - C + D$).

Для проведення аналізу необхідно скласти таблицю з вихідними даними. Формат таблиці показано на прикладі табл. 10.

**Вихідні дані для аналізу Платіжного балансу України
упродовж 2018 – 2020 років, млн дол. США**

Статті платіжного балансу	2018	2019	2020
1	2	3	4
А. Рахунок поточних операцій	-6 467	-4 208	
Баланс товарів та послуг	-11 378	-12 556	
Баланс товарів	-12 714	-14 332	
Експорт товарів	43 341	46 113	
Імпорт товарів	56 055	60 445	
Баланс послуг	1 336	1 776	
Експорт послуг	15 836	17 340	
Імпорт послуг	14 500	15 564	
Баланс первинних доходів	1 259	1 885	
Надходження	11 818	13 250	
Виплати	10 559	11 365	
Оплата праці (баланс)	11 478	12 754	
Надходження	11 494	12 774	
Виплати	16	20	
Доходи від інвестицій (баланс)	-10 219	-10 869	
Надходження	324	476	
Виплати	10 543	11 345	
у т.ч. реінвестовані доходи	2 597	3 250	
Баланс вторинних доходів	3 652	6 463	
Надходження	4 947	7 881	
Виплати	1 295	1 418	
В. Рахунок операцій з капіталом	37	38	
<i>Чисте кредитування (+) або чисте запозичення (-) (= А + В)</i>	-6 430	-4 170	
С. Фінансовий рахунок	-4 724	-2 892	
Прямі інвестиції (сальдо = активи – пасиви)	-4 460	-5 212	
Прямі інвестиції: активи	116	621	
Прямі інвестиції: пасиви	4 576	5 833	
у т.ч. реінвестування доходів	2 597	3 250	
Портфельні інвестиції (сальдо)	-2 080	-5 134	
Портфельні інвестиції: активи	33	411	
Портфельні інвестиції: пасиви	2 113	5 545	
Акціонерний капітал	-9	49	
Боргові цінні папери	2 122	5 496	
Центральний банк	0	0	
Сектор державного управління	2 017	4 194	

Закінчення табл. 10

1	2	3	4
Банки	92	-795	
Інші сектори	13	2 097	
Інші інвестиції (сальдо = активи – пасиви)	-345	3 068	
Інші інвестиції: активи	1 996	5 915	
Валюта та депозити	2 087	6 574	
у тому числі готівкова валюта поза банками	2 421	2 602	
Кредити та позики	-7	11	
Торгові кредити та аванси	-108	-670	
Інша дебіторська/кредиторська заборгованість	0	0	
Інші інструменти участі в капіталі	24	0	
Інші інвестиції: пасиви	2 341	2 847	
Валюта та депозити	-539	-247	
Кредити та позики	1 776	672	
Сектор державного управління	-452	33	
Кредити МВФ	-1 374	-1 004	
Інші короткострокові	0	0	
Інші довгострокові	922	1 037	
Центральний банк	658	-590	
Кредити МВФ	658	-590	
Інші короткострокові	0	0	
Інші довгострокові	0	0	
Банки	85	-76	
Короткострокові	-100	68	
Довгострокові	185	-144	
Інші сектори	1 485	1 305	
Короткострокові	358	868	
Довгострокові	1 127	437	
Торгові кредити та аванси	1 104	2 422	
Інша дебіторська/кредиторська заборгованість	0	0	
Розподіл СПЗ	0	0	
Резервні активи	2 161	4 386	
D. Помилки та упуцнення	1 706	1 278	
E. Зведений баланс (= A + B - C + D)	0	0	

Дані табл. 10 є неповними. Доповніть їх, використовуючи інформацію офіційної статистики. Для аналізу необхідно використати формули абсолютних та відносних відхилень показників. Абсолютне відхилення –

це арифметична різниця між значенням показника поточного року і значенням показника минулого року. Відносне відхилення розраховується за формулою 8:

$$\text{Відносне відхилення} = \frac{(\text{Статтябалансу}_{2020} - \text{Статтябалансу}_{2019})}{\text{Статтябалансу}_{2019}}. \quad (8)$$

Після проведення розрахунків сформулюйте висновки щодо тенденцій змін статей Платіжного балансу.

Завдання 8.2

Використовуючи дані офіційної статистики, здійсніть аналіз структури українського експорту за основними групами товарів і послуг, до яких відносяться:

1. Недорогоцінні метали.
2. Продукти рослинного походження.
3. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання.
4. Жири та олії тваринного або рослинного походження.
5. Мінеральні продукти.
6. Готові харчові продукти.
7. Транспортні послуги.
8. Послуги з перероблення матеріальних ресурсів.
9. Послуги у сфері телекомунікації та інформаційні послуги.
10. Ділові послуги.
11. Послуги, пов'язані з подорожами.
12. Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій.

Методичні рекомендації до виконання завдання 8.2

Для аналізу структури експорту доцільно використати показник питомої ваги (формула 9):

$$\text{Питома вага} = \text{Стаття експорту} / \text{Підсумок експорту} \times 100 \%. \quad (9)$$

Результати виконання завдання зручно представити у вигляді таблиці (табл. 11).

Результати аналізу структури експорту України

Стаття експорту	Обсяг експорту, млн дол. США		Питома вага у загальному експорті, %	Питома вага у експорті товарів, %	Питома вага у експорті послуг, %
	2019*	2018			
Недорогоцінні метали		11 633	19,67	26,84	–
Продукти рослинного походження		9 886	16,72	22,81	–
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання		4 657	7,88	10,75	–
Жири та олії тваринного або рослинного походження		4 497	7,60	10,38	–
Мінеральні продукти		4 340	7,34	10,01	–
Готові харчові продукти		3 019	5,11	6,97	–
Транспортні послуги		5 824	9,85	–	36,87
Послуги з переробки матеріальних ресурсів		2 084	3,52	–	13,19
Послуги у сфері телекомунікації та інформаційні		2 044	3,46	–	12,94
Ділові послуги		1 012	1,71	–	6,41
Послуги, пов'язані з подорожами		287	0,49	–	1,82
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій		241	0,41	–	1,53
Експорт послуг разом	15 237,5	15 794	26,71	–	100,00
Експорт товарів разом		43 341	73,29	100,00	–
Експорт товарів і послуг		59 135	100,00	–	–

* За 11 місяців 2019 року.

Завдання для самостійної роботи за темою 8

Запитання для самодіагностики

1. Що таке "Платіжний баланс країни"?
2. Чи всі країни світу складають Платіжний баланс?
3. Охарактеризуйте Рахунок операцій з капіталом Платіжного балансу країни.
4. Охарактеризуйте Рахунок поточних операцій Платіжного балансу.
5. Які складові містить Фінансовий рахунок Платіжного балансу?
6. Як визначається зведений баланс Платіжного балансу країни?
7. Чи можна порівнювати статті Платіжного балансу різних країн?

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Структура імпорту України.
2. Рідкісні для України джерела надходження доходів.
3. Необхідні передумови і форми взаємодії країн-учасниць ЄЕС у сфері торгівлі товарами та послугами.
4. Фінансові кризи та як вони впливають на громадян різних країн.

Теми есе

1. Основні напрями подолання дефіциту Платіжного балансу України.
2. Шляхи підвищення привабливості України для іноземних інвесторів.
3. Рейтинг найбільш привабливих галузей для іноземних інвесторів.
4. Рейтинг найбільших боржників світу за станом Платіжного балансу.

Література: [1; 2; 4 – 8; 12; 17; 22; 23; 25].

4. Система оцінювання успішності роботи

Виконання кожного завдання для практичної та самостійної роботи оцінюють, відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 12).

Таблица 12

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

5.1. Основна

1. Міжнародні фінанси [тескт] ; навч. посіб. / за ред. Ю. Г. Козака. – 5-те вид., перероб. та допов. – Київ – Катовіце : Центр учбової літератури, 2014. – 348 с.

2. Фінанси : навч. посіб. / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтініна та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 330 с.

3. Шталь Т. В. Международные финансы : курс лекций / Т. В. Шталь, О. О. Тищенко. – Харьков : ХГУПТ, 2013. – 158 с.

4. Anders G. The Handbook of International Trade and Finance: The Complete Guide to Risk Management, International Payments and Currency Management, Bonds and Guarantees, Credit Insurance and Trade Finance / G. Anders – London and Philadelphia : Kogan Page Limited – 208 p. (2008).

5. Hallwood C. P. International Money and Finance. / C. Paul Hallwood, Ronald MacDonald. – 3rd Edition. – Wileyand-Blackwell – 566 p. (2000).

5.2. Додаткова

6. Лебідь О. В. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навч. посіб. / О. В. Лебідь. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 204 с.

7. International Financial Management. 10th Edition by Jeff Madura Cengage Learning; (2010). – 560 p.

8. Kenneth R. Szulczyk Money, Banking, and International Finance. / Kenneth R. Szulczyk – [S.l.] : Createspace Independent Publishing Platform, edition 2, 2014 – 291 p.

5.3. Інформаційні ресурси

9. Лебідь О. В. Міжнародні фінанси : конспект лекцій / О. В. Лебідь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5362>.

10. Офіційний сайт Асоціації українських банків. – Режим доступу : <http://aub.org.ua>.

11. Офіційний сайт Державного комітету статистики. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

12. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

13. Офіційний сайт банку Норвегії. – Режим доступу : https://www.norges-bank.no/en/topics/Statistics/exchange_rates/?tab=api.
14. Платіжний баланс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/>.
15. Про банки і банківську діяльність : Закон України № 212-III від 07.12.2000 р., із змінами, внесеними 18.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
16. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 15661-XII від 18.09.1991 р., зі змінами від 15.04.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
17. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна "Міжнародні фінанси" – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=5362>.
18. Статистика зовнішнього сектору України за методологією 6-го видання "Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції" (МВФ, 2009) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external/data-sector-external#1>.
19. 360 Degrees of Financial Literacy [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.360financialliteracy.org>.
20. Business Dictionary [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.businessdictionary.com/definition>.
21. Data and Statistics about the U.S. [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.usa.gov/statistics>.
22. Digital economy and society statistics - households and individuals [Electronic resource]. – Access mode : https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Digital_economy_and_society_statistics_-_households_and_individuals.
23. EU Statistics [Electronic resource]. – Access mode : <https://ec.europa.eu/eurostat/home?>.
24. Financial Literacy for Everyone: Practical Money Skills [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.practicalmoneyskills.com>.
25. Portal Site of Official Statistics of Japan. [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.stat.go.jp/english>.

Зміст

Вступ.....	3
1. Індивідуальний план роботи студента.....	5
2. Загальні рекомендації до написання есе.....	10
3. Завдання для роботи за темами.....	13
Змістовий модуль 1. Фінанси, гроші, світова фінансова система.....	13
Тема 1. Сутність фінансів та їхня роль у міжнародних відносинах.....	13
Тема 2. Гроші та фінансова система.....	17
Тема 3. Міжнародні фінанси: поняття та призначення.....	21
Тема 4. Світова фінансова система.....	25
Змістовий модуль 2. Світова валютна система і міжнародні фінансові організації.....	29
Тема 5. Світова валютна система та принципи її функціонування.....	29
Тема 6. Міжнародні розрахунки як форма міжнародних відносин.....	33
Тема 7. Діяльність міжнародних фінансових організацій.....	34
Тема 8. Платіжний баланс країн світу.....	39
4. Система оцінювання успішності роботи.....	44
5. Рекомендована література.....	45
5.1. Основна.....	45
5.2. Додаткова.....	45
5.3. Інформаційні ресурси.....	45

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
і самостійної роботи студентів
спеціальності 291 "Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Лебідь** Олеся Вікторівна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *В. Ю. Степаненко*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2021 р. Поз. № 20 ЕВ. Обсяг 48 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру

ДК № 4853 від 20.02.2015 р.